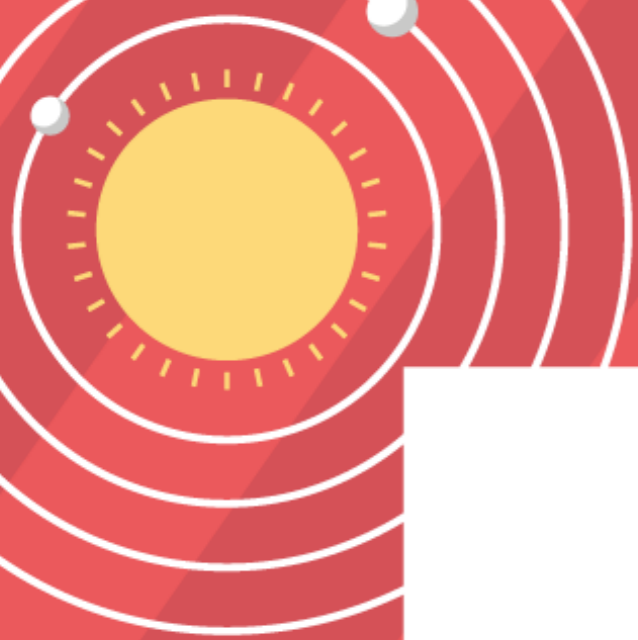

ระบบภูมิคุ้มกัน

ระบบภูมิคุ้มกัน

ภูมิคุ้มกัน (Immunity) คือ ความสามารถของร่างกายในการต่อต้านและกำจัดจุลินทรีย์ (pathogen)

เช่น แบคทีเรีย ฟังไจ ไวรัส หรือสิ่งแปลกปลอมอื่นๆ ที่เข้าสู่ร่างกาย (antigen) แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. **ภูมิคุ้มกันที่มีมาแต่กำเนิด (Innate Immunity)** หรือ ภูมิคุ้มกันแบบไม่จำเพาะ (Nonspecific defense)

ประกอบด้วย 2 ด้านตามลำดับ ดังนี้

External defenses ภูมิคุ้มกันด่านแรกสุดของร่างกาย

ผิวหนัง (skin) ขน	cilia
ไอน้ำ จาม อาเจียน ปัสสาวะ อุจจาระ	ต่อมไขมัน
ต่อมเหงื่อ (sweat)	กรดในกระเพาะอาหาร (gastric acid)
ต่อมน้ำตา (tears) ต่อมน้ำลาย (saliva) ต่อมเมือก (mucous) = มี lysozyme ทำลายเชื้อโรค	

ระบบภูมิคุ้มกัน

Internal defenses ภูมิคุ้มกันด่านที่สองของร่างกาย

การข่มขู่เชื้อโรคด้วยวิธี phagocytosis

neutrophil (เร็วสุด)

monocyte -> macrophage (ออกไปยังเนื้อเยื่อ)
= ส่งสัญญาณให้เกิด acquired immunity

eosinophil

dendritic cell (จากไขกระดูก phagocytosis และหลัง interferon
ยับยั้งการเพิ่มของไวรัส)

basophil

NK cell (Natural Killer cell)

Antimicrobial protein

การอักเสบ (inflammation)

ระบบภูมิคุ้มกัน

2. ภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นหลังกำเนิด (Acquired Immunity)

ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันด่านที่สามของร่างกาย และจัดเป็นภูมิคุ้มกันแบบจำเพาะ (Specific defense) เป็นภูมิคุ้มกันที่เกิดเมื่อร่างกายได้รับแอนติเจนจึงกระตุ้นให้ร่างกายสร้างแอนติบอดีหรือภูมิคุ้มกันขึ้นมา โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของเม็ดเลือดขาวกลุ่ม Lymphocyte ทั้ง B-cell และ T-cell

ระบบภูมิคุ้มกัน

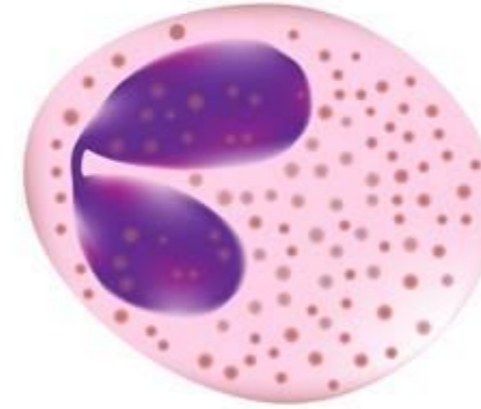
The Elements of Blood

Erythrocytes

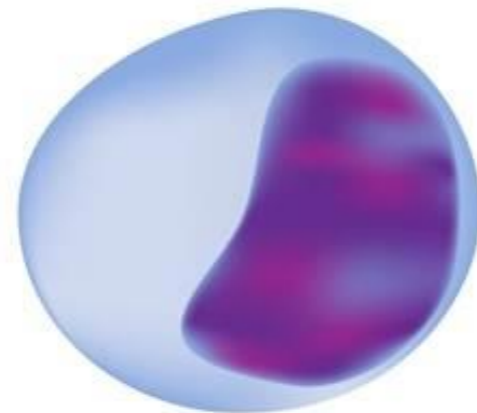
Monocyte

Eosinophil

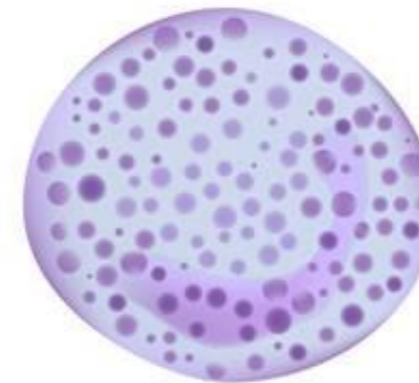
Platelets

Lymphocyte

Neutrophil

Basophil

ระบบภูมิคุ้มกัน

ภูมิคุ้มกัน (Immunity) แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ภูมิคุ้มกันก่อเอง (Active immunizations) เกิดจากการที่ร่างกายสร้าง Antibody หลังจาก that ร่างกายได้รับ Antigen

วัคซีน (Vaccine) คือ เชื้อโรคที่ไม่สามารถทำให้เกิดโรคได้อีก แต่สามารถกระตุ้นร่างกายสร้างแอนติบอดีขึ้นมาต่อต้านได้

- วัคซีนที่ผลิตจากตัวเชื้อโรคที่อ่อนกำลัง เช่น วัคซีนป้องกันวัณโรค โปлио หัด หัดเยอรมัน คางทูม
- วัคซีนที่ผลิตจากตัวเชื้อโรคที่ตายแล้ว เช่น วัคซีนป้องกันโรคไอกรน โทฟอยด์ และอหิวาตกโรค

ระบบภูมิคุ้มกัน

2. ภูมิคุ้มกันรับมา (Passive immunizations)

เกิดจากการที่ร่างกายได้รับ **Antibody โดยตรง** เป็นภูมิคุ้มกันที่ไม่ได้สร้างขึ้นเอง อาจเกิดการต่อต้านได้ และอยู่ได้ไม่นาน แต่ไม่ต้องใช้เวลาในการกระตุ้น สามารถใช้ได้อย่างรวดเร็วทันที

ระบบภูมิคุ้มกัน

ภูมิคุ้มกัน (Immunity) คือ ความสามารถของร่างกายในการต่อต้านและกำจัดจุลินทรีย์ (pathogen) เช่น แบคทีเรีย ฟังไจ ไวรัส หรือสิ่งแปลกปลอมอื่นๆ ที่เข้าสู่ร่างกาย (antigen) แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ภูมิคุ้มกันที่มีมาแต่กำเนิด (Innate Immunity) หรือ ภูมิคุ้มกันแบบไม่จำเพาะ (Nonspecific defense)

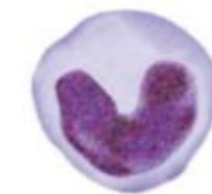
ประกอบด้วย 2 ด้านตามลำดับ ดังนี้

external defenses ภูมิคุ้มกันด่านแรกสุดของร่างกาย

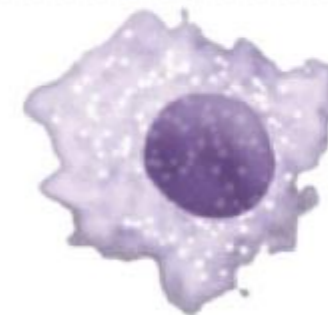
- ผิวหนัง (skin) ขน
- cilia
- ไอ จาม อาเจียน ปัสสาวะ อุจจาระ
- ต่อมไขมัน
- ต่อมเหงื่อ (sweat)
- ต่อมน้ำตา (tears) ต่อมน้ำลาย (saliva)
- ต่อมเมือก (mucous) = มี lysozyme ทำลายเชื้อโรค
- กรดในกระเพาะอาหาร (gastric acid)

internal defenses ภูมิคุ้มกันด่านที่สองของร่างกาย

- การเขมือบเชื้อโรคด้วยวิธี phagocytosis
- neutrophil (เร็วสุด)
- monocyte -> macrophage (ออกไปยังเนื้อเยื่อ) = ส่งสัญญาณให้เกิด acquired immunity
- eosinophil
- basophil
- dendritic cell (จากไขกระดูก phagocytosis และ หลั่ง interferon ยับยั้งการเพิ่มของไวรัส)
- Antimicrobial protein
- การอักเสบ (inflammation)

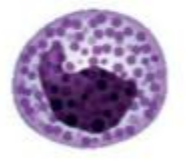
Monocyte

Macrophage

Eosinophil

Basophil

ระบบภูมิคุ้มกัน (ต่อ)

2. ภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นหลังกำเนิด (Acquired Immunity) ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันด่านที่สามของร่างกาย และจัดเป็นภูมิคุ้มกันแบบจำเพาะ (Specific defense) เป็นภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นเมื่อร่างกายได้รับแอนติเจนจึงกระตุ้นให้ร่างกายสร้างแอนติบอดีหรือภูมิคุ้มกันขึ้นมา โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของเม็ดเลือดขาวกลุ่ม Lymphocyte ทั้ง B-cell และ T-cell

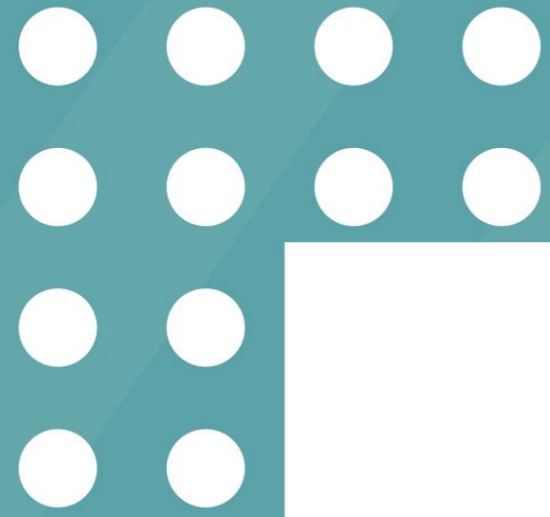
ภูมิคุ้มกัน (Immunity) แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ภูมิคุ้มกันก่อเอง (Active immunizations) เกิดจากการที่ร่างกายสร้าง Antibody หลังจากที่ได้รับ Antigen

วัคซีน (Vaccine) คือ เชื้อโรคที่ไม่สามารถทำให้เกิดโรคได้อีก แต่สามารถกระตุ้นร่างกายสร้างแอนติบอดีขึ้นมาต่อต้านได้

- วัคซีนที่ผลิตจากตัวเชื้อโรคที่อ่อนกำลัง เช่น วัคซีนป้องกันวัณโรค โปлио หัด หัดเยอรมัน คางทูม
- วัคซีนที่ผลิตจากตัวเชื้อโรคที่ตายแล้ว เช่น วัคซีนป้องกันโรคไอกรน ไทฟอยด์ และอหิวาตกโรค

2. ภูมิคุ้มกันรับมา (Passive immunizations) เกิดจากการที่ร่างกายได้รับ Antibody โดยตรง เป็นภูมิคุ้มกันที่ไม่ได้สร้างขึ้นเอง อาจเกิดการต่อต้านได้ และอยู่ได้ไม่นาน แต่ไม่ต้องใช้เวลาในการกระตุ้น สามารถใช้ได้อย่างรวดเร็วทันที

Exercise

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

1. เมื่อเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายคน ร่างกายจะมีปฏิกิริยาตอบสนอง
โดยสร้างสารใดมาต่อสู้
  - (1) เซรัม
  - (2) แอนติเจน
  - (3) ทอกซอยด์
  - (4) แอนติบอดี

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

2. ข้อใดจับคู่ระหว่างอวัยวะในระบบภูมิคุ้มกันและหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง
  - (1) ต่อมน้ำเหลือง ทำหน้าที่ผลิตเซลล์เม็ดเลือดแดง
  - (2) ตับ ทำหน้าที่สร้างและทำลายเกล็ดเลือด
  - (3) ไชกระดูก ทำหน้าที่สร้างเกล็ดเลือด
  - (4) ม้าม ทำหน้าที่ทำลายเซลล์เม็ดเลือดขาว
  - (5) ต่อมไทมัส ทำหน้าที่ทำลายเซลล์เม็ดเลือดแดง

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

3. เมื่อเซลล์เม็ดเลือดขาวนำแบคทีเรียเข้าสู่เซลล์แล้ว ออร์แกเนลใดทำหน้าที่ย่อยทำลายแบคทีเรียนั้น
- (1) ไรโบโซม
  - (2) ไลโซโซม
  - (3) ไมโทคอนเดรีย
  - (4) กอลจิคอมเพลกซ์

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

4. ถ้าตรวจเลือดแล้วพบว่าเม็ดเลือดขาวเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ แสดงว่าเป็นโรคใด
  - (1) เอชไอวี
  - (2) ตับแข็ง
  - (3) โลหิตจาง
  - (4) ธาลัสซีเมีย

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

5. ถ้าตรวจเลือดแล้วพบว่ามียาจำนวนของเม็ดเลือดขาวชนิดลิมโฟไซต์ (Lymphocyte) มากกว่าปกติ ผลการตรวจนี้บ่งบอกถึง
- ความผิดปกติของร่างกายตามข้อใด
- (1) เกิดภาวะต่อมน้ำเหลืองในร่างกายอุดตัน
  - (2) เกิดปัญหาเกี่ยวกับไขกระดูก ทำให้ลดการทำงานลง
  - (3) เพิ่งผ่านการใช้แรงงานหนัก จะมีอาการเมื่อยล้าตามมา
  - (4) พักผ่อนน้อย ร่างกายอ่อนแอกว่าคนทั่วไป
  - (5) ร่างกายอยู่ในภาวะติดเชื้อหรือได้รับสิ่งแปลกปลอม

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

6. การรณรงค์ให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะหลังคลอด
เนื่องด้วยเหตุผลสำคัญในข้อใด
- (1) นมแม่มีโปรตีนสูง
  - (2) นมแม่ไม่มีเชื้อโรค
  - (3) นมแม่มีแอนติบอดี
  - (4) นมแม่มีแอนติเจน

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

7. วัคซีนที่ใช้หยอดป้องกันโรคโปลิโอในเด็ก เป็นสารใด
  - (1) แอนติบอดี
  - (2) แอนติเจน
  - (3) เอนไซม์
  - (4) แอนติไบโอติก

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

8. อวัยวะในข้อใดต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบน้ำเหลือง
- ในร่างกายมนุษย์
- (1) ม้าม
  - (2) ทอนซิล
  - (3) ต่อมไทมัส
  - (4) ต่อมหมวกไต

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

9. ข้อใดเป็นความจริง

- (1) ภูมิคุ้มกันที่ทารกได้จากแม่สามารถคุ้มกันโรคได้ทุกชนิด
- (2) วัคซีนป้องกันไทฟอยด์ผลิตจากจุลินทรีย์ที่มีชีวิต
- (3) ม้าม เป็นอวัยวะน้ำเหลืองขนาดใหญ่ที่สุดของมนุษย์
- (4) ส่วนประกอบหลักของเซรัมคือสารพิษของจุลินทรีย์ที่หมดสภาพ
ความเป็นพิษแล้ว

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

10. เด็กหญิง ก ได้รับสาร A แล้วร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันที่อยู่ได้นาน ต่อมาได้รับสาร B ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่อยู่ได้ไม่นาน สาร A และ B หมายถึงสารใดตามลำดับ
- (1) เซรุ่ม วัคซีน
  - (2) วัคซีน เซรุ่ม
  - (3) เซรุ่ม ทอกซอยด์
  - (4) ทอกซอยด์ วัคซีน

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

11. เด็กคนหนึ่งเคยเป็นโรคอีสุกอีใสมาก่อน แม้จะเล่นคลุกคลีกับเพื่อนที่เป็นโรคอีสุกอีใส เด็กคนนี้ก็ไมเป็นอีก แสดงว่าเด็กคนนี้มี การสร้างภูมิคุ้มกันแบบใด

(1) ภูมิคุ้มกันโดยกำเนิด

(2) ภูมิคุ้มกันไม่จำเพาะ

(3) ภูมิคุ้มกันตนเอง

(4) ภูมิคุ้มกันรับมา

(5) ภูมิคุ้มกันส่งต่อไป

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

12. เด็กคนหนึ่งถูกสุนัขกัด ผู้ปกครองไม่แน่ใจว่าเป็นสุนัขบ้าหรือไม่ เพื่อความปลอดภัย จึงพาไปรับการฉีดเซรุ่มพิษสุนัขบ้าที่โรงพยาบาล เซรุ่มที่เด็กได้รับคือข้อใด
- (1) แอนติเจนซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันแบบรับมา
  - (2) แอนติเจนซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันแบบก่อเอง
  - (3) แอนติบอดีซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันแบบรับมา
  - (4) แอนติบอดีซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันแบบก่อเอง
  - (5) วัคซีนพิษสุนัขบ้าซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันแบบก่อเอง

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

13. นาย ก เคยเป็นโรคอีสุกอีใสตอน 8 ขวบ ต่อมาเกิดการระบาดของโรคอีสุกอีใสอีก แต่พบว่านาย ก ไม่เป็นโรคนี้แล้ว ข้อใดกล่าวถึงระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายของ นาย ก ต่อเชื้อโรคอีสุกอีใสได้ถูกต้อง
- (1) ร่างกายจะเกิดภูมิคุ้มกันแบบรับมา โดยมีเชื้อโรคอีสุกอีใสเป็นแอนติเจน
  - (2) ร่างกายจะเกิดภูมิคุ้มกันแบบก่อเอง โดยมีเชื้อโรคอีสุกอีใสเป็นแอนติเจน
  - (3) ร่างกายจะเกิดภูมิคุ้มกันแบบก่อเอง โดยมีเชื้อโรคอีสุกอีใสเป็นแอนติบอดี
  - (4) ร่างกายจะเกิดภูมิคุ้มกันแบบรับมา โดยมีเชื้อโรคอีสุกอีใสเป็นแอนติเจนและแอนติบอดี
  - (5) ร่างกายจะเกิดภูมิคุ้มกันแบบก่อเอง โดยมีเชื้อโรคอีสุกอีใสเป็นแอนติเจนและแอนติบอดี

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

14. ผู้ป่วยรายหนึ่งมีความผิดปกติของระบบภูมิคุ้มกัน โดยแพทย์วินิจฉัยว่า ผู้ป่วยรายนี้มีความผิดปกติที่เซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดฟาโกไซต์และเซลล์ที ต่อมาเมื่อผู้ป่วยรายนี้ได้รับวัคซีน พบว่าไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อโรคนั้นได้ เพราะเหตุใด ผู้ป่วยรายนี้จึงไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อโรคนั้นได้
- (1) เซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดฟาโกไซต์ไม่สามารถจับกับแอนติบอดีได้
  - (2) เซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดเซลล์ทีไม่สามารถส่งสัญญาณให้เซลล์บี แบ่งเซลล์ได้
  - (3) เซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดฟาโกไซต์ไม่สามารถพัฒนาไปเป็นเซลล์พลาสมาได้
  - (4) เซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดเซลล์ทีไม่สามารถสร้างแอนติบอดีที่จำเพาะกับแอนติเจนได้
  - (5) เซลล์เม็ดเลือดขาวชนิดเซลล์ทีไม่สามารถกระตุ้นให้เซลล์มีจดจำและจำแนกแอนติเจนได้

ระบบภูมิคุ้มกัน

Exercise

15. ในปี ค.ศ. 1981 มีคนป่วยเป็นโรคปอดบวมและเสียชีวิตที่เมืองซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากร่างกายไม่มีภูมิคุ้มกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1983 พบว่า สาเหตุดังกล่าวเกิดจากไวรัสชนิด HIV ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับ HIV
- (1) ทำลายเซลล์เม็ดเลือดแดง
  - (2) ทำลายเซลล์เม็ดเลือดขาว
  - (3) ฆาตกรรมสามารถถ่ายทอดไวรัสชนิดนี้สู่ทารกทางน้ำนม
  - (4) คนที่ได้รับไวรัสชนิดนี้ในระยะแรกไม่สามารถสร้างแอนติบอดีได้
  - (5) เมื่อไวรัสชนิดนี้อยู่ในร่างกายจะแสดงอาการโรคเอดส์ (AIDS) ทันที
  - (6) ไวรัสชนิดนี้สามารถแพร่จากคนติดเชื้อไปยังคนอื่นได้ทางลมหายใจ